

KRONOLOGIA

Jo uransa alkuaikoina Wagnerille oli täysin selvinnyt, että hänen ei lukumääräisesti tarvitsisi säveltää montaakaan teosta saadakseen taiteellisen maailmankatsomuksensa esiin. Huolimatta kuohuvasta ja arvattavasti kuluttavasta elämästään, joka suuntautui monelle taholle, Wagner noudatti tarkoin työjärjestystään, johon oli vuoden tarkkuudella merkitty kaikki teokset, jotka hän aikoi säveltää. Viimeisen teoksensa Parsifalin hän merkitsi valmistuvan 1872. Oman kuolemansa hän merkitsi suunnitelmaansa vuoteen 1873. Wagner saavutti tavoitteensa, mutta oli kymmenen vuotta myöhässä. Parsifal valmistui 1882, jonka jälkeen säveltäjä kuoli Venetsiassa 1883.

1813 Wilhelm Richard Wagner syntyy (22.5) Leipzigissä. Isä, Fredrich Wagner, poliisi-upseeri kuolee.

1814 Äiti Johanna Rosine menee naimisiin Ludwig Geyerin kanssa (runoilija, maalari, näyttelijä).

1815 Wagnerin sisarpuoli Cecilie syntyy. - Perhe muuttaa Dresdeniin.

1817 Wagner aloittaa koulunkäynnin kanttori Schmidtin lastenkoulussa.

1821 Ludwig Geyer kuolee.

1822 Aloittaa koulunkäynnin Kreuzschulessa, Dresdenissä nimellä Wilhelm Richard Geyer.

1823 Kiinnostuu antiikin mytologiasta.

1824 Esittää ystäviensä kanssa kotonaan Weberin Taika-ampujan.

1826 Kirjoittaa tragedian, jonka sitten heti polttaa. Kääntää kolme ensimmäistä kirjaa Odysseuksesta kreikasta saksaksi.

1827 Kirjoittaa tragedian Leubald. - Konfirmaatio Dresdenissä. Lakkaa käyttämästä nimeä Geyer. Muuttaa muun perheen kanssa Leipzigiin.

1828 Käy Nikolain lukiota Leipzigissä. - Musiikkitunteja Gottlieb Mülleriltä.

1829 Pianosonaatti D-duuri, Jousikvartetto D-duuri, Pianosonaatti F-duuri.

1830 Pianosovitus Beethovenin 9. sinfoniasta. Sävellyksiä:

Alkusoitto B-mollissa (Rummunisku)

Alkusoitto Messinan morsian

Alkusoitto D-duurissa.

1831 Aloittaa musiikinopinnot Leipzigin yliopistossa.

- Laiminlyö täysin luennot ja tehtävät. - Ottaa tunteja Tuomas Kirkon kanttorilta Theodor Weinlingiltä.

Seitsemän sävellystä Goethen Faustista.

- Pianosonaatti B-duuri.
Pianosonaatti B-molli.
Konserttialkusoitto D-molli.
Fantasia pianolle F-duurissa.
- 1832 Alkusoitto Kuningas Enzo.
Sinfonia C-duuri.
Laulu: Iltakellot.
Alkusoitto ja kuorokohtaus oopperaan Hochzeit (Häät).
Kuningas Enzo alkusoitto esitetään Leipzigissä.
Matkustaa Prahaan ja Wieniin. - Rakastuu kreivi Pachtan tyttäreeseen.
Kirjoittaa libreton oopperaan Die Hochzeit. C-duuri sinfonia esitetään Prahaassa.
- 1833 Kirjoittaa libreton oopperaan Die Feen (Haltiattaret).
Toimii kuoronjohtajana Würzburgissa.
- 1834 Die Feen-ooppera valmistuu (Ensi-ilta vasta 1888).
Eroaa kuoronjohtajan toimesta ja palaa Leipzigiin.
Kirjoittaa libreton oopperaan Liebesverbot (Lemmen kielto), joka pohjautuu Shakespearen näytelmään Measure for Measure.
Toimii kiertävän musiikkiteatterin johtajana ja tapaa tulevan vaimonsa Minna Planerin.
Toimii Magdenburgin teatterin orkesterinjohtajana.
- 1835 Kolumbus-alkusoitto.
Käy matkoillaan ensi kerran Bayreuthissa Lemmenkielto esitetään Magdenburgissa nimellä Palermon noviisi.
Polonia-alkusoitto.
- 1836 Lemmenkielto valmistuu.
- 1837 Rule Britannia-alkusoitto.
Siirtyy Königsbergin teatterin kapellimestariksi.
Minna karkaa erään Herra Diedrichen kanssa, mutta palaa takaisin.
Minna karkaa toisen kerran ja palaa vasta kolmen kuukauden kuluttua, mutta sopeutuu sen jälkeen avioliittoon.
Kirjoittaa libreton oopperaan Rienzi.
Johtaa konsertin Riikassa ja saa yleisömenestyksen.
Minna luopuu näyttelijän urasta.
Lisztin tytär Cosima syntyy.
- 1838 Laulu: Tannenbaum.
Sarja konsertteja Riikassa.
- 1839 Pakenee velkojia Minnan kanssa Venäjän puolelle mukanaan New Foundlandilaiskoira Robber.
Vaarallinen merimatka Lontooseen (24 päivää)
Asettuu Minnan kanssa asumaan Old Compton Streetille (antaa Lontoosta kirjeissään täysin kielteisen kuvan).
Matkustaa Boulogneen ja tapaa Meyerbeerin.
Siirtyy Pariisiin ja asettuu Rue de la Tonnelierille.
Kolumbus-alkusoitto esitetään Pariisissa ja saa huonon vastaanoton.
- 1840 Faust-alkusoitto.
Laulu: Kaksi krenatööriä.
Tekee sopimuksen kustantaja Schlesingerin kanssa.
Artikkeli: Saksalaisesta musiikista.
Rienzi valmistuu.
Novelli Pyhiinvaellusmatka Beethovenin luo.
- 1841 Novelli Kuolema Pariisissa (jossa sanat: ”Uskon Jumalaan, Mozartiin ja Beethoveeniin”).
Kirjoittaa Dresden Journal -lehteen Pariisin tapahtumista.
Libretto oopperaan Lentävä Hollantilainen.
Artikkeli: Taiteilija ja yleisö.
Säveltää valmiiksi Lentävän Hollantilaisen.
Kadottaa koiransa Robberin Pariisissa.
- 1842 Muuttaa Pariisista Dresdeniin.
Proosaversio Tannhäuserin librettoon.
Rienzin ensi-ilta Dresdenissä.
Kirjoittaa useita katteettomia sekkejä.
- 1843 Lentävän Hollantilaisen ensi-ilta Dresdenissä. Wagner johtaa itse teoksen.
Nimitetään Saksin kuninkaallisen teatterin kapellimestariksi.
Säveltää oratorion Das Liebesmahl der Apostel, joka esitetään Dresdenissä.
Wagnerit asettuvat Dresdeniin.
- 1844 Lentävä Hollantilainen Berliinissä, Rienzi Hampurissa.
Weberin ruumis tuodaan Lontoosta Dresdeniin ja lasketaan hautaan Wagnerin sävellyksen Carl-Maria von Weberin haudalla soidessa.
- 1845 Tannhäuser valmistuu.
Proosaversio Mestarilaulajien librettoon.
Proosaversio Lohengrinin librettoon.

- 1846 Ludwig II syntyy.
Tannhäuserin ensi-ilta Dresdenissä.
Tutustuu läheisesti vänäläiseen anarkistiin Michael Bakuniniin.
Johtaa Dresdenissä Beethovenin 9. sinfonian ja saa suuren yleisö- ja kritiikki-menestyksen.
Tapaa Hans von Bülowin.
Velkakierre kiristyy äärimmilleen.
- 1847 Johtaa Rienzin Berliinissä saamatta siitä maksua. Kritiikki murskaava. Jättää useita kauppalaskuja maksamatta.
- 1848 Ihastuu ja myöhemmin rakastuu Jessey Lausstin. Lohengrin valmistuu.
Artikkeli: Tasavaltalaisten kunnianhimoisten hankkeiden suhde monarkkiaan.
Proosaluonnos Nibelungen sormuksen librettoihin.
Runo Siegfriedin kuolema, joka saa myöhemmin nimen Götterdämmerung.
- 1849 Näytelmä Jeesus Nasaretilainen.
Esseet: Ihminen ja yhteiskunta.
Tulevaisuuden taideteos.
Saksin kuningas hajoittaa molemmat edustajakamarit. Tästä seuraa suuri kansannousu. Wagner osallistuu salaiseen käsikranaattien (heittopommien) valmistukseen ja ottaa osaa vallankumoukseen sosialistien riveissä. Kapina kukistetaan ja Wagner pakenee hengenvaaralliseksi julistettuna Weimariin Lisztin luo ja sieltä väänneillä passilla Berliiniin ja lopulta Sveitsiin. Hänen ystävänsä, jolla on samanlainen etsintäkuulutus, saadaan kiinni ja teloitetaan. Michael Bakunin pelastuu pakenemalla Venäjälle, mutta ei välttä vankeustuomiota. Minna siirtyy myös Sveitsiin.
Essee: Taide ja vallankumous.
- 1850 Proosaluonnos näytelmään Seppä Wieland.
Jessey Lausstin luona Bordeaux'ssa. Ilmoittaa Minnalle jättävänsä hänet ja olevansa rakastunut. Suhde katkeaa ja palaa Minnan luo.
Essee Juutalaisuus ja musiikki julkaistaan anonyyminä.
Liszt johtaa Lohengrinin Weimarissa, jonne Wagner ei pääse etsintäkuulutuksen vuoksi.
- 1851 Essee Ooppera ja draama.
Runo Siegfried ensin nimellä Nuori Siegfried.
Vesihoitoa Albisbrunnissa.
Saa avustusta Rouva Julie Ritteriltä.
- 1852 Tapaa Otto ja Mathilde Wesendonkin. -
Johtaa Lentävän Hollantilaisen Zürichissä.
Valkyrian ensimmäinen runoversio valmistuu. Lukee ystävilleen kirjoittamansa Neljä runoa Nibelungen sormusta varten. Jättää useita laskuja maksamatta.
- 1853 Kirjoittaa lisää tekstiä Nibelungen sormuksen librettoon.
Johtaa useita konsertteja Zürichissä. Säveltää pianosonaatin Mathilde Wesendonkille. Kävelyretkiä Alpeilla.
Tapaa Lisztin ja hänen 16-vuotiaan tyttärensä Cosiman Pariisissa.
Reinin kullan proosalibretto.
- 1854 Aloittaa Valkyrian säveltämisen.
Aloittaa Reinin kullan säveltämisen ja saa sen valmiiksi.
Alustava suunnitelma Tristanin ja Isolden librettoa varten.
Tutustuu laajemmin Schopenhauerin filosofiaan. Lähettää Schopenhauerille runon Siegfried, johon tämä tekee kielteisiä reunaumuksia. (Schopenhauerin musiikin harrastus keskittyi lähinnä Mozartiin).
Suunnittelee itsemurhaa.
- 1855 Faust-alkusoiton toinen versio.
Johtaa kahdeksan konserttia Lontoossa, huomaa olevansa vihattu jo ennen konsertteja, joita lehdistö ei kommentoi. Tapaa kuitenkin kuningatar Victorian ja hänen prinssi-puolionsa Albertin Albert Hallissa. Kuningaspari osoittaa Wagnerille huomiota ja kutsuu vastaanotolle.
Tapaa Berlioz'n Lontoossa.
Kirjoittaa suuren määrän katteettomia sekkejä.
Aloittaa Tristanin libreton.
- 1856 Valkyria valmistuu.
Proosaluonnos näytelmään Der Sieger (Voittaja), jossa buddhalaisia ajatuksia.
Aloittaa Siegfriedin säveltämisen.
Lisztin vieraana. Joutuu täydelliseen velkakierteeseen.
- 1857 Muuttaa Wesendonkien luo Zürichiin.
Keskeyttää Siegfriedin säveltämisen (aloitukseen sen uudelleen vasta kahdentoista vuoden kuluttua).
Hans von Bülow ja Cosima Liszt vihittiin. Bülowit kolmen viikon häämatkalla Wagnerin luona.
Kolme Wagnerin tärkeintä naista Minna, Mathilde ja Cosima asuvat nyt hänen luonaan.
Tristanin runoasuinen libretto valmistuu.

Suhde Mathilden kanssa saa kaiken huomion.

Aloittaa Wesendonk-laulut.

Tristanin sävellystyö alkaa.

Minna lähtee pois tästä yhteisöstä.

Matka Venetsiaan.

1858 Berlioz lukee Wagnerille asunnossaan Pariisissa libreton oopperaansa Trojjalaiset.

1859 Wesendonkien kanssa Venetsiassa. Otto Wesendonk maksaa Wagnerin velat. Tristan ja Isolde valmistuu. Siirtyy Pariisiin.

1860 Johtaa kolme konserttia Pariisissa, joissa orkesteriosuuksia oopperoista Lentävä Hollantilainen, Tannhäuser, Lohengrin ja Tristan ja Isolde, läsnä Berlioz, Auber ja Gounod. Saksin kuningas antaa Wagnerille osittaisen armahduksen. Laajoja matkoja Saksassa. Julkaisee esseen Tulevaisuuden musiikki. Tannhäuserin harjoitukset Pariisissa.

1861 Mellakka Pariisissa Tannhäuserin ensi-illassa. Oopperan edessä Minnaa ja Wagneria solvataan nimellä ”Schweinehund”.

Ranskalainen pilakuva: ”Wagner rikkoo kuulijan korvat meluisalla musiikillaan”.

Lukee yleisölle proosaluonnoksen Mestarilaulajista, tästä tilaisuudesta Hanslick poistuu Beckmesserin hahmon vuoksi.

1862 Saksin kuninkaan lopullinen armahdus. Jatkaa Mestarilaulajia. Wagnerit muuttavat Reininmaalle. Minna jättää jälleen Wagnerin. Täydellinen armahdus osallistumisesta vallankumousyritykseen. Aloittaa Mestarilaulajien säveltämisen.

1863 Rakastuu Mathilde Maieriin. Bülow ja hänen perheensä Wagnerin luona. Johtaa Lohengrinin Frankfurtissa. Muuttaa Wieniin ja suunnittelee avioeroa. Menestyksellinen konserttikiertue Wieniin, Prahaan, Pietariin ja Moskovaan. Mathilde Maier jättää Wagnerin. Konserteja Budapestissa, Prahassa ja Wienissä. Suhde Cosiman kanssa alkaa.

1864 Velkakierre kiristyy. Kirjoittaa suuren määrän katteettomia sekkejä. Tilaa tavaraa, joista tulevia laskuja on mahdoton suorittaa. Joutuu jatkuvasti pakenemaan velkoja. Saa haasteen, joka käytännössä merkitsee tuomiota velkavankeuteen. Ludwig II Baijerin kuninkaaksi. Viettää viikon Cosiman ja hänen miehensä luona. Artikkelit: Valtio ja uskonto. Säveltää marssin Ludwig II:n kunniaksi (Huldigungsmarsch). Menettää suuren osan hankkimistaan tavaroista takavarikkoon. Pakenee kaupungista toiseen velkoja. Matkalla Ludwig II:n pikalähetti tuo ilmoituksen kuninkaan myöntämästä suuresta apurahasta. Wagner ei selvitä velkojaan, mutta siirtyy Müncheniin, jossa aloittaa ylellisen elämän. - Tapaa Lola Montezin. Johtaa Lentävän Hollantilaisen Münchenissä. Bülow seuraa Wagneria Müncheniin.

1865 Isolde, Wagnerin ja Cosiman lapsi syntyy. Bülow hyväksyy tapahtuman. Baijerin lehdistö syyttää Wagneria valtion varojen tuhlaamisesta. Tapaa Brucknerin (luonnehtii Bruckneria sanoin ”Bruckner Er ist mein Mann”). Alkaa sanella elämäkertansa Mein Leben Cosimalle. Aloittaa laajan päiväkirjansa (Ruskea kirja).

- Lehdistö hyökkää Wagnerin moraalitonta elämää vastaan, erityisesti tuodaan esiin hänen käyntinsä ajan tunnetuimman kurtisaanin Lola Montezin luona. Ludwig neuvoo Wagneria poistumaan Baijerista toistaiseksi. Wagner siirtyy Sveitsiin.
- 1866 Minna kuolee Dresdenissä. Wagner asettuu Tribscheniin ja jatkaa Mestarilaulajien säveltämistä.
- 1867 Eva Wagner, Cosiman toinen lapsi syntyy. Cosima palaa Hans von Bülowin luo Müncheniin. Artikkelit: Saksalainen taide ja politiikka Saksassa. Wagner lahjoittaa Ludwig II:lle Mestarilaulajien valmiin partituurin joululahjaksi.
- 1868 Cosima palaa Wagnerin luo Tribscheniin, mutta jättää hänet uudelleen viikon kuluttua. Viettää 55-vuotis syntymäpäiväänsä Ludwig II:n kanssa tekemällä matkan höyrylaivalla Luzernissa. Bülow johtaa Mestarilaulajat Münchenissä. Wagner ensi-illassa Ludwigin aitiossa. Cosima palaa jälleen Wagnerin luo. Kirjoittaa näytelmän Lutherin häät. Tapaa ensimmäisen kerran Nietzschen. Essee: Muistumia Rossinista.
- 1869 Nietzsche Tribschenissä. Wagnerin ja Cosiman kolmas lapsi Siegfrid syntyy. Tapaa Judith Gautierin, jonka kanssa suhteissa 1876-78. Aloittaa Götterdämmerungin säveltämisen. Essee: Orkesterin johtamisesta.
- 1870 Ranskalaisvastainen komedia Die Kapitulation. Essee: Beethoven. Säv. Siegfried idylli.
- 1871 Saattaa Siegfridin sävellystyön päätökseen. Säveltää Keisarimarssin. Essee: Oopperan kohtalo. Johtaa konsertin Berliinissä keisarin läsnäollessa. Artikkelit: Nibelungen sormuksen esittäminen festivaaleilla. Aloittaa suunnitelmat festivaaliteatterin rakentamisesta Bayreuthiin. Ilmoittaa, että teatteri on ainoastaan hänen sävellyksiään varten.

Bayreuthin kaupunki lahjoittaa tontin teatteria varten.

- 1872 Siirtyy Bayreuthiin. Laskee festivaaliteatterin peruskiven, jonka jälkeen pyytää läsnäolevaa orkesteria soittamaan Straussin Kevään ääniä. Johtaa Bayreuthissa Beethovenin 9. sinfonian. Essee: Näyttelijöistä ja laulajista. Aloittaa Wagner-yhdistysten perustamisen sekä luo rahankeräysjärjestelmän (Patronaatit). Sopivien taiteilijoiden hankkiminen Bayreuthiin alkaa.
- 1873 Artikkelit: Beethovenin 9. sinfonian esittämisestä. Bruckner tapaa Wagnerin Bayreuthissa ja omistaa hänelle kolmannen sinfoniansa.

Otto Böhlér: Wagner tarjoaa nuuskaa Brucknerille.

Säveltää Cosimalle omistetun teoksen Katekismus lapsille, neljälle lapsilaulajalle ja pianolle.

- 1874 Suunnittelee lopullisesti Bayreuthin teatterin, erityisesti näyttämön ja orkesterisyvennyksen. Johtaa konsertteja Berliinissä, Hampurissa ja Kölnissä. Ludwig II myöntää suuren avustuksen,

- joka mahdollistaa festivaaliteatterin rakentamisen.
Wagnerit muuttavat Bayreuthiin rakennettuun omaan taloon Wahnfriediin (Wahn = illuusio, Fried = Friede = rauha). Götterdämmerung valmistuu. Koko Nibelungen sormus on näin valmis. Työ kesti 26 vuotta.
Nibelungen sormuksen harjoitukset alkavat Bayreuthissa.
- 1875 Laaja konserttikiertue varojen hankkimiseksi Bayreuthin teatterin rakentamista varten (mm. Hampuri, Berliini ja Wien). 140 huomattavaa taiteen edustajaa kutsutaan Wahnfriedin puutarhajuhliin. Richter johtaa Lohengrinin Wienissä.
- 1876 Säveltää marssin Yhdysvaltain itsenäisyysjulistuksen vuosijuhlaan (Grand Festival March in Celebration of the Centenary of the American Declaration of Independence). ”Wagner ei saa sävellykseen otetta, mutta ilahtuu 5000 dollarin palkkiosta” (Cosiman huomautus Päiväkirjassa).
Tristan ja Isolde Wienissä ja Münchenissä. Nibelungen sormuksen lavasteiden suunnittelua.
Festivaaliteatteri avataan Nibelungen sormuksen nelipäiväisellä esityksellä. Länä keisari Wilhelm I, Brasilian kuningas Dom Pedro, Tshaikovski, Bruckner, Wesendonkit, Mathilde Maier, Judith Gautier ja Otto Nicolai ym.
Taiteellisesta menestyksestä huolimatta esityksiä ei katsota voitavan jatkaa suurten taloudellisten tappioiden vuoksi.
Wagnerit matkustavat Italiaan kolmeksi kuukaudeksi.
- 1877 Bayreuthin festivaaliteatteri joutuu taloudelliseen kriisiin. Toiminta pysähtyy täysin.
Lentävä Hollantilainen esitetään New Yorkissa.
Jatkaa nuorena aloitetun Parsifalin kirjoittamista ja säveltämistä.
Johtaa kahdeksan konserttia Royal Albert Hallissa.
Kuningatar Victorian vastaanotto Windsorissa.
Päätää lähteä siirtolaiseksi Yhdysvaltoihin. Tärkeä puhe Bayreuthin festivaaliteatterin kannattajille: Festivaalit aloitettava uudelleen 1881. Wagner-yhdistysten on hankittava lisää rahaa. Tällöin esitetään kaikki Wagnerin oopperat nuoruuden teoksia ja Rienziä lukuunottamatta.
- 1878 Väilirikko Nietzschen kanssa.
Esseet: Yleisö ja mitä se haluaa
Yleisö eri aikoina ja eri paikoissa
Retrospektinen katsaus vuoden 1876 festivaaleihin
- 1879 Jatkaa Parsifalin säveltämistä.
Esseet: Onko ihmiskunnalla toivoa?
Runoudesta ja säveltämisestä
Liszt vieraillee Wahnfriedissä kymmenen päivää.
- 1880 Wagnerit tekevät laajan Italian matkan, joka ulottuu myös Sisiliaan.
Essee: Uskonto ja taide.
Ludwig II luovuttaa Münchenin oopperan ja kuoron Wagnerin käyttöön.
Münchenissä esitetään Wagnerin läsnäollessa Lentävä Hollantilainen, Tristan ja Isolde sekä Lohengrin.
Johtaa Münchenin oopperassa Parsifal-alkusoiton. Yleisönä on vain Ludwig II yksin. Tämä on kuninkaan ja Wagnerin viimeinen tapaaminen.
Julkaisee avoimen kirjeen Antivivisektion, jossa vastustaa eläinten käyttöä lääketieteellisissä kokeissa.
- 1881 Esseet: Tunne itsesi
Heroismi ja kristillisyyys.
Liszt ja Judith Gautier viettävät syksyn Wahnfriedissä.
Useat sydänkohtaukset viivästyttävät Parsifalin valmistumista.
Wagnerit siirtyvät Palermoon.
- 1882 Parsifal valmistuu Palermossa.
Pala Bayreuthiin.
Parsifalin harjoitukset festivaaliteatterissa aloitetaan.
Suhde englantilaisen laulajattaren Carrie Pringlen kanssa, joka esiintyy kukkaistyttonä Parsifalissa.
Festivaali pidetään ja Wagnerit siirtyvät Venetsiaan.
Wagner johtaa Venetsiassa nuorena Haydnin tyyliin säveltämänsä C-duuri sinfonian.
- 1883 Säveltää Adagion uutta sinfoniaansa varten. Aloittaa yhteistyön juutalaisen kapellimestarin Hermann Levin kanssa.
Päätää tehdä Tannhäuserista viidennen version.
Aloittaa Venetsiassa artikkelin Naisellinen elementti ihmiskunnan historiassa.
Kynä putoaa Wagnerin kädestä hänen kirjoittaessa sanoja ”Liebe-Tragik”.
Kuolema Venetsiassa tapahtui puoli kaksi 13. huhtikuuta. Hautajaiset Bayreuthissa.
Cosima festivaalin johtajaksi.